www.sjfm.ir

مجله
پزشکی قانونی ایران

مرکز تحقیقات پزشکی قانونی

دوره ۳۱، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۴، صفحات ۱۳۰ تا ۱۳۱

نامه سردبیر

ضرورت اتخاذ رویکردی بومی، چندبُعدی و انسان‌محور در مواجهه با ملال جنسیتی در ایران

جمیله خوش‌صورت[۱] MA، زهرا صبوحی[۲] PhD، زهرا طاهری خرامه[۳،۴*] PhD

[۱] کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده دین و بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران
[۲] گروه خدمات بهداشتی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران
[۳] مرکز تحقیقات سلامت معنوی، دانشکده دین و سلامت، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران
[۴] گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران

*نویسنده مسئول: زهرا طاهری خرامه، پست الکترونیک: z.taherikharame@gmail.com

تاریخچه مقاله: دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۱۸ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۰۳ انتشار برخط: ۱۴۰۴/۰۶/۲۵

How to cite: Khoshsourat J, Saboohi Z, Taheri-Kharameh Z. Toward a context-sensitive, multidisciplinary, and humanistic framework for addressing gender dysphoria in Iran. Iran J Forensic Med. 2025;31(2):130-1.

سردبیر محترم؛

ملال جنسیتی (Gender Dysphoria)، اصطلاحی که به تجربه رنج روان‌شناختی ناشی از ناهماهنگی میان هویت جنسیتی فرد و جنسیت منتسب‌شده در بدو تولد اشاره دارد، پدیده‌ای است که هرچند در متون کلاسیک پزشکی با نگاه آسیب‌شناسانه مورد بررسی قرار گرفته، اما در دهه‌های اخیر، با تحول در گفتمان‌های علمی و حقوق بشری، بازتعریف شده است. تغییر واژه «اختلال هویت جنسیتی» به «ملال جنسیتی» در DSM-5 [۱] و حذف آن از طبقه‌بندی اختلالات روان‌پزشکی در ICD-11 [۲] نشان‌دهنده چرخشی اساسی در نگاه به این پدیده از یک وضعیت بیمارگونه به یکی از ابعاد تنوع انسانی است.

با این وجود، انتقال این تحولات علمی و حقوقی به عمل، مستلزم تطبیق و بومی‌سازی دقیق در بسترهای فرهنگی، مذهبی و حقوقی خاص هر کشور است. ایران به واسطه جایگاه منحصربه‌فرد خود در منطقه، به ویژه با فتوای تاریخی امام خمینی(ره) مبنی بر جواز فقهی جراحی تغییر جنسیت، نمونه‌ای ویژه در این زمینه به شمار می‌رود [۳]. با وجود چارچوب قانونی موجود، تمرکز غالب بر مداخلات پزشکی و جراحی، باعث شده تا ابعاد روانی، اجتماعی، حقوقی و انسانی این موضوع کمتر مورد توجه قرار گیرد، در حالی که تجربه بالینی نشان می‌دهد بخش قابل توجهی از افراد با دریافت خدمات روان‌شناختی تخصصی و حمایت‌های اجتماعی مناسب می‌توانند به شکل چشمگیری از مشکلات خود رهایی یابند و نیاز به مداخلات پزشکی یا جراحی در آنها کاهش یابد [۴،۵].

امروزه پیشنهاد می‌شود رویکردی جامع، میان‌رشته‌ای و انسان‌محور به ملال جنسیتی در ایران اتخاذ شود که دارای ویژگی‌های زیر باشد:

پرهیز از تقلیل هویت افراد به صرفاً جنبه‌های پزشکی؛ تقویت خدمات روان‌شناختی، اجتماعی و حقوقی به موازات هورمون‌درمانی و جراحی، با تأکید بر انتخاب آگاهانه و رضایت کامل فرد. خدمات روان‌شناختی تخصصی و مستمر می‌تواند نقش محوری در تسکین رنج‌های عاطفی و شناختی این افراد ایفا کند و در بسیاری موارد، درمان‌های پزشکی تنها بخشی از راهکارهای کلیدی به شمار می‌روند.

ایجاد مراکز تخصصی چندرشته‌ای در دانشگاه‌های علوم پزشکی شامل روان‌پزشک، روان‌شناس، متخصص غدد، مددکار اجتماعی و مشاور حقوقی با آموزش‌های مرتبط.

ارتقای آگاهی عمومی و آموزش حرفه‌ای جامعه پزشکی و روان‌شناسی در زمینه ملال جنسیتی، با توجه به ارزش‌ها و حساسیت‌های فرهنگی جامعه ایرانی.

گفتگوی فعال با متون دینی و فقهی به‌منظور ارائه خوانش‌های

Copyright © 2025 The Author(s); Published by Legal Medicine Research Center. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (http://creativecommons.org/licenses/by/4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

[Downloaded from sjfm.ir on 2026-11-28]

نوین و همراستا با کرامت انسانی و سلامت روان.

تجربه ایران نشـــان می‌دهد چارچوب‌های مبتنی بر دین، در تضاد با رویکردهای حقوق‌بنیاد قرار ندارند، بلکه می‌توانند مکمل آن باشـــند؛ به‌ویژه اگر بر پایه رحمت، عدالت، و شـــواهد علمی بنا شـــوند. رویکرد آینده به ملال جنسیتی در ایران باید تلفیقی هوشمندانه از مشروعیت مذهبی و استانداردهای جهانی اخلاق حرفه‌ای باشـــد تا کرامت، خودمختاری، و سلامت زیستی-روانی افراد تأمین شود.

تأییدیه اخلاقی: موردی گزارش نشده است.
تعارض منافع: نویسندگان این مقاله اعلام می‌دارند که هیچ‌گونه تعارض منافع ندارند.
سهم نویسندگان: همه نویسندگان این مقاله سهم یکسانی در تهیه این مقاله داشتند.
منابع مالی: این مقاله مورد حمایت مالی سازمانی قرار نگرفته است.

References

1. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. 5th Edition. Washington, DC: APA; 2013. doi: 10.1176/appi.books.9780890425596.
2. World Health Organization. International Classification of Diseases, 11th Revision (ICD-11). Geneva: WHO; 2019.
3. Najmabadi A. Professing selves: Transsexuality and same-sex desire in contemporary Iran. Durham, NC: Duke University Press; 2014. doi: 10.2307/j.ctv11vc8md.
4. Ghahramanlou-Holloway M, Alavi K, Thompson C. Transgender issues in contemporary Iran: Legal and medical perspectives. Arch Sex Behav. 2020;49(3):755-62.
5. Frawley T, Dyer F, Praveen S. Gender dysphoria: An overview for orthodontists. J Orthod. 2022;49(1):85-91. Doi: 10.1177/14653125221131062.

[Downloaded from sjfm.ir on 2026-11-28]